

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**Τελετή Αναγόρευσης
του Χριστόφορου Α. Πισσαρίδη
σε Επίτιμο Διδάκτορα**

ISBN 978-9963-671-97-7 • Copyright © 2009 • Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τ.Θ. 20537, 1678 Λευκωσία, Κύπρος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χρονικό	5
<i>Το έργο του Χριστόφορου Α. Πισσαρίδη</i> Παρουσίαση από τον Καθηγητή Λούη Ν. Χριστοφίδη	9
<i>Το πανεπιστήμιο στη σημερινή παγκόσμια οικονομία</i> Αντιφώνηση Χριστόφορου Α. Πισσαρίδη	19
Στιγμιότυπα από την τελετή	29

ΧΡΟΝΙΚΟ

Στις 12 Φεβρουαρίου 2009, έλαβε χώραν στην Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Κύπρου, η Τελετή Αναγόρευσης του Χριστόφορου Α. Πισσαρίδη σε Επίτιμο Διδάκτορα της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Της συνεδρίας προήδρευε ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου Καθηγητής Σταύρος Α. Ζένιος, με μοναδικό θέμα στην ημερήσια διάταξη την αναγόρευση του κ. Πισσαρίδη σε επίτιμο διδάκτορα.

Ο Κοσμήτορας της Σχολής, Καθηγητής Λούης Ν. Χριστοφίδης, παρουσίασε το έργο και την προσωπικότητα του τιμωμένου. Ακολούθησε η ανάγνωση του Ψηφίσματος από τον Κοσμήτορα της Σχολής και η αναγόρευση του Χριστόφορου Α. Πισσαρίδη σε επίτιμο διδάκτορα από τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου. Μετά από την περιένδυση του τιμωμένου με την τήβεννο του Πανεπιστημίου Κύπρου, ακολούθησε η αντιφώνηση του κ. Πισσαρίδη.

Η τελετή ολοκληρώθηκε με το καλωσόρισμα του νέου επίτιμου μέλους από τα ακαδημαϊκά μέλη της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΟΜΟΦΩΝΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ,
ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ,
ΕΠΕΙΔΗ Ο

Χριστόφορος Αντωνίου Πισσαρίδης

ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ
ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣ ΝΕΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΜΕ ΕΥΡΕΙΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ
ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ, ΟΠΩΣ Η ΑΝΕΡΓΙΑ,
ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΥΚΛΟΙ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
Η ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, Η ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
ΑΠΟΦΑΣΙΣΑΝ ΝΑ ΤΟΥ ΑΠΟΝΕΙΜΟΥΝ
ΤΗΝ ΥΨΙΣΤΗ ΤΙΜΗ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΝΑ ΑΠΟΝΕΜΟΥΝ:

ΝΑ ΤΟΝ ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΟΥΝ
ΕΠΙΤΙΜΟ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΝΑ ΑΝΑΓΡΑΨΟΥΝ ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΥΤΟ ΣΕ ΜΕΜΒΡΑΝΗ
ΓΙΑ ΝΑ ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΕΙ Ο ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ ΚΑΙ ΝΑ ΤΟΥ ΤΟ ΕΠΙΔΩΣΕΙ
Ο ΠΡΥΤΑΝΗΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΟΥ

ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
ΤΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΕΝΝΙΑ

Σταύρος Α. Ζενίος
Ο ΠΡΥΤΑΝΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ Α. ΖΕΝΙΟΣ

Α. Χριστοφίδης
Ο ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΛΟΥΗΣ Ν. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Παρουσίαση του Χριστόφορου Α. Πισσαρίδη από τον Κοσμήτορα της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης Καθηγητή Λούη Ν. Χριστοφίδη

Τα πανεπιστήμια του δυτικού κόσμου έχουν τις ρίζες τους σε μεσαιωνικά θρησκευτικά ιδρύματα και μοναστήρια, όπου το κύριο μέλημά τους ήταν η καταγραφή και διαχρονική συντήρηση της γνώσης, όπως αυτή οριζόταν τότε.

Με την Αναγέννηση, τη Βιομηχανική Επανάσταση και θρησκευτικά κινήματα που συνάδουν καλύτερα με τη δυναμικότητα της γνώσης και την εμπορική της αξιοποίηση, όπως αναλύεται από τον Richard Henry Tawney (*Religion and the Rise of Capitalism*, 1926), η γνώση αναδεικνύεται σε ένα ακόμα πιο πολύτιμο αγαθό. Τα πανεπιστήμια είναι τώρα οι κατεξοχήν χώροι παραγωγής και μετάδοσης γνώσης, διατηρώντας ταυτόχρονα το ρόλο τους ως θεσμοφύλακες της κεκτημένης γνώσης. Τα εργαστήρια και οι αίθουσες διδασκα-

λιάς και συζήτησης είναι πλέον σημαντικοί χώροι σε όλα τα σύγχρονα πανεπιστήμια, μαζί με τις βιβλιοθήκες τους.

Η δημιουργία της γνώσης δεν περιορίζεται βεβαίως σε φυσικά φαινόμενα, διαφορετικά Σχολές Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης δεν θα υπήρχαν. Μαζί με την εισαγωγή της ατμομηχανής στη βιομηχανία, στην αρχή του 19ου αιώνα, έχουμε (σαν ένα παράδειγμα) και την εμφάνιση της έννοιας του συγκριτικού πλεονεκτήματος των Robert Torrens (*An Essay on the External Corn Trade*, 1815) και David Ricardo (*On the Principles of Political Economy and Taxation*, 1817), βάσει της οποίας το ελεύθερο εμπόριο υπερτερεί του προστατευτισμού. Μετά από μεγάλες επιστημονικά διαμάχες, στις οποίες ενεπλάκη και ο αιδεσιμότατος Thomas Malthus, το ελεύθερο εμπόριο επικράτησε.

Ένα αιώνα αργότερα, η Μεγάλη Ύφεση του 1929-33 οδήγησε σε άλλες συγκρούσεις ιδεών, ως προς το κατά πόσον υπάρχει, πώς εξηγείται, και εάν και πώς μπορεί να μειωθεί η ανεργία. Το βιβλίο του John Maynard Keynes (*The General Theory of Employment, Interest and Money*, 1936), ανέτρεψε εδραιωμένες ιδέες και επηρέασε για δεκαετίες τη σκέψη, τις πολιτικές κρατών, ακόμα και τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώθηκαν οι εθνικοί λογαριασμοί κρατών και η συλλογή μακροοικονομικών στατιστικών στοιχείων. Στο ίδιο βιβλίο, ο Keynes παρατήρησε ότι:

Οι ιδέες των οικονομολόγων και πολιτικών φιλοσόφων, τόσο όταν είναι ορθές, αλλά και όταν είναι λανθασμένες, έχουν περισσότερη επιρροή από ό,τι συνήθως αντιλαμβανόμαστε ... Είμαι βέβαιος ότι υπερβάλλουμε ως προς τη δύναμη των οικονομικών συμφερόντων σε σχέση με αυτήν των υποβο-

σκουσών ιδεών .... Αργά ή γρήγορα, για καλό ή για κακό, είναι οι ιδέες και όχι τα συμφέροντα που επικρατούν.

Με αυτές ακριβώς τις λέξεις έκλεισε το βιβλίο του ο Keynes. Εκτός από τη δύναμη των ιδεών, ο Keynes αναφέρθηκε και στην πιθανότητα ότι μια διαδεδομένη ιδέα μπορεί να είναι λανθασμένη. Δεν είναι, λοιπόν, καθόλου παράξενο ότι οι ιδέες του Keynes, όπως αυτές διαφαίνονται στο αινιγματικό του βιβλίο και όπως έχουν διαμορφωθεί από τους φοιτητές και οπαδούς του, έχουν υποστεί μεγάλες επιθέσεις. Δεχόμαστε, όμως, πλέον ότι η ανεργία σε ορισμένους χώρους και χρόνους συνιστά μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα. Τα ερωτήματα που παραμένουν συμπεριλαμβάνουν:

- Πώς δημιουργείται αρχικά η ανεργία;
- Πρόκειται για ένα φαινόμενο έλλειψης ισορροπίας;
- Μπορεί να εξηγηθεί σαν μια ανεπιθύμητη μεν αλλά κατανοητή σταθερή κατάσταση; Και, αν ναι,
- Ποιες είναι οι τριβές που τη διαιωνίζουν;

Πάνω σε αυτό το μεγάλο επιστημονικό πεδίο μάχης εστιάζεται η έρευνα του Καθηγητή Χριστόφορου Αντωνίου Πισσαρίδη. Θα προσπαθήσω, τώρα, να περιγράψω με απλό τρόπο αυτό το πεδίο.

Προτού η επιχείρηση, με τη συμβολή του εργάτη, παραγάγει το προϊόν της, πρέπει πρώτα να βρει το κατάλληλο άτομο. Αυτό είναι κάθε άλλο παρά απλό. Οι επιχειρήσεις και οι απαιτήσεις τους δεν είναι όλες οι ίδιες. Οι εργάτες και τα χαρακτηριστικά τους διαφέρουν. Η πληροφόρηση για τα δύο συμβαλλόμενα μέρη

είναι ελλιπής και η αβεβαιότητα διάχυτη. Για να ξεπεραστούν αυτές οι τριβές, συνεπάγεται οικονομικό κόστος. Όσο ικανοί και να είναι οι επιστήμονες της περιοχής, δεν κατάφεραν να μοντελοποιήσουν αυτά τα περίπλοκα φαινόμενα με απλότητα. Η λύση, στην οποία ο Χριστόφορος Πισσαρίδης συνέβαλε ουσιαστικά, είναι αόριστη και μεταφορική, *The Matching Function*. Η απόδοση στην Ελληνική θα μπορούσε να είναι η Συνάρτηση Συμπράξεων. Εκατό ανοικτές θέσεις εργασίας και εκατό επίδοξοι εργάτες δεν θα καταφέρουν όλοι να συναντηθούν και να συμπράξουν στην παραγωγή εκατό, ας πούμε, μονάδων του προϊόντος. Όμως, όσο περισσότερες είναι οι ανοικτές θέσεις εργασίας και όσο περισσότεροι οι επίδοξοι εργάτες, τόσο περισσότερες θα είναι και οι συμπράξεις, η απασχόληση και η παραγωγή. Κάποιοι από εμάς θα θυμούνται τις προξενήτρες που έβρισκαν “το ταίρι” σου. Αυτός περίπου είναι και ο ρόλος της Συνάρτησης Συμπράξεων.

Το επόμενο βήμα στην ακαδημαϊκή αυτήν περιπέτεια ήταν η ενσωμάτωση της Συνάρτησης Συμπράξεων σε ένα μακροοικονομικό μοντέλο, που προσδιορίζει ενδογενώς το μισθό, τη στενότητα στην αγορά εργασίας, τον αριθμό θέσεων, καθώς και τον αριθμό και το ποσοστό των ανέργων. Το μοντέλο αυτό είναι γνωστό ως το *Search and Matching Model*, στην Ελληνική το Μοντέλο Αναζήτησης και Σύμπραξης. Στο υπόδειγμα αυτό η ανεργία εμφανίζεται σαν ένα φαινόμενο ισορροπίας, που εξαρτάται από τις προαναφερθείσες τριβές και το γεγονός ότι οι συμπράξεις διαλύονται εξωγενώς. Στο μοντέλο, αργά ή γρήγορα, γάμοι που έγιναν εν Κανά της Γαλιλαίας, και αλλού, διαλύονται. Το μοντέλο αυτό ήταν η καρδιά της πρώτης έκδοσης του βιβλίου του *Equilibrium Unemployment Theory*, το 1990. Η λέξη *Equilibrium*, δηλαδή ισορροπία, ξεχωρίζει την προσέγγιση του Χριστόφορου

Πισσαρίδη από άλλες προσεγγίσεις, κυρίως Γάλλων οικονομολόγων, οι οποίες δεν βασίζονται στην έννοια της ισορροπίας.

Η λέξη “θεωρία” προσδιορίζει, όμως, και τους όρους του επιστημονικού παιχνιδιού. Πώς, δηλαδή, αξιολογείται μια επιστημονική θεωρία. Το μοντέλο του 1990 περιείχε ιδέες, οι οποίες εκ των υστέρων, και με στοιχεία που παρουσιάστηκαν μετά το 1990, δεν έτυχαν πλήρους εμπειρικής υποστήριξης. Ακόμα και εδώ φταίνε οι Αμερικανοί (οικονομολόγοι). Ο επακολουθήσας διάλογος κατέληξε, το 1994, στη δημοσίευση δύο νέων άρθρων στο επιστημονικό περιοδικό *Review of Economic Studies*, (ένα από αυτά σε συνεργασία με τον Καθηγητή Dale Mortensen), όπου οι δομές των μοντέλων έγιναν πιο ρεαλιστικές. Το άρθρο με τον Dale Mortensen τιμήθηκε με το βραβείο του ερευνητικού κέντρου IZA της Γερμανίας, το 2005, και αναφέρεται σε εκατοντάδες επιστημονικές δημοσιεύσεις. Όταν ο Robert Hall, σε ένα γνωστό άρθρο του (“Employment Fluctuations with Equilibrium Wage Stickiness”, *The American Economic Review*, March 2005), αναφέρεται στο μοντέλο DMP, το ακρώνυμο υπονοεί Diamond, Mortensen και Πισσαρίδης.

Η νέα έκδοση του βιβλίου του *Equilibrium Unemployment Theory* από το MIT Press, το 2000, ενσωματώνει την πρόοδο που έγινε κατά την ενδιάμεση δεκαετία και λαμβάνει υπόψη την ενδογένεια στην απόφαση διάλυσης συμπράξεων, καθώς και τη δυνατότητα ανάληψης νέας θέσης εργασίας, χωρίς απαραίτητα τη μεσολάβηση κάποιας περιόδου ανεργίας. Στο νέο αυτό περιβάλλον οι άνεργοι εξακολουθούν να αποτελούν μια ισόρροπη δεξαμενή, από την οποία, με κάποια πιθανότητα, θα ξεφύγουν, και στην οποία συνεχώς προστίθενται άτομα των οποίων οι

συμπράξεις διαλύθηκαν. Η στάθμη της δεξαμενής και οι εμπλεκόμενες ροές, εντός και εκτός της δεξαμενής, αναλύονται σε ένα περιβάλλον γενικής ισορροπίας, το οποίο αποτελεί πλέον βασικό υλικό στα μεταπτυχιακά μαθήματα του αντικειμένου σε όλα τα πανεπιστήμια του κόσμου. Ο επιστήμονας δημιουργεί γνώση, αλλά και τη μεταδίδει άμεσα ή έμμεσα στις νέες γενιές (σκεφτείτε τη διάχυση και δημοκρατικοποίηση της γνώσης, που επιτυγχάνεται μέσω της δημοσίευσης ενός άρθρου ή ενός βιβλίου).

Οι έννοιες, στη δημιουργία των οποίων συνέβαλε, και ο τρόπος σκέψης του Χριστόφορου Πισσαρίδη ενσωματώθηκαν από τον ίδιο και από άλλους σε μοντέλα της οικονομικής μεγέθυνσης και των πραγματικών οικονομικών κύκλων. Χρησιμοποιήθηκαν, επίσης, για να εξεταστεί η οικονομική πολιτική που αφορά στις πρόνοιες απόλυσης των εργαζομένων από τις επιχειρήσεις, των επιδομάτων ανεργίας από την κυβέρνηση, και άλλων φαινομένων.

Χαρακτηριστικό της έρευνας του Χριστόφορου Πισσαρίδη είναι η διαλογική σχέση που χρησιμοποιεί μεταξύ της επαγωγής και των μοντέλων, τα οποία ο ίδιος δημιουργεί, ακολουθώντας την απαγωγική πορεία. Τα νέα στοιχεία σχετικά με την κυκλικότητα της δημιουργίας και εξαφάνισης θέσεων εργασίας και η εμπειρική ανάλυσή τους από τους Αμερικανούς οικονομολόγους Steven J. Davies και John C. Haltiwanger, που παρουσιάστηκαν μεταξύ του 1990 και 1996, επηρέασαν τη θεωρητική δομή της νέας έκδοσης του βιβλίου του. Το γεγονός ότι πολλοί εργάτες αναζητούν μία καλύτερη θέση κατά τη διάρκεια μίας υποδεέστερης θέσης εργασίας και συμπράττουν, τελικά, με μία νέα επιχείρηση, χωρίς ενδιάμεση περίοδο ανεργίας, είναι ένα εμπειρικό

φαινόμενο, το οποίο αναλύεται στο δεύτερο, Review of Economic Studies, άρθρο του 1994 και ενσωματώνεται στη δεύτερη έκδοση του βιβλίου του. Στη διάλεξη του προς τιμήν των μεγάλων οικονομολόγων Leon Walras και Arthur Lyon Bowley (“The Unemployment Volatility Puzzle: Is Wage Stickiness the Answer?”, Centre for Economic Performance, London School of Economics, 18 November 2008), ο Χριστόφορος Πισσαρίδης ασχολείται με τη μεγάλη, εν σχέσει με τις προβλέψεις του υφιστάμενου μοντέλου, διακύμανση της ανεργίας και εισάγει μία τροποποίηση, η οποία φέρνει το υπόδειγμα αναζήτησης και σύμπραξης πιο κοντά στη πραγματικότητα. Η τροποποίηση που προτείνει διατηρεί μεν την ελαστικότητα των πραγματικών μισθών, που ο ίδιος πιστεύει ότι υπάρχει στις νέες θέσεις εργασίας, βασίζεται δε στην εισαγωγή ενός σταθερού κόστους στη διαδικασία σύναψης συμπράξεων.

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό της έρευνάς του είναι η αναγνώριση και εκτίμηση που επιδεικνύει στους επιστημονικούς του προγόνους. Οι σημειώσεις που παρουσιάζονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου του βιβλίου του συνιστούν ουσιαστικές ανασκοπήσεις των σχετικών βιβλιογραφιών. Το άρθρο του με την Barbara Petrongolo (“Looking into the Black Box: A Survey of the Matching Function”, *Journal of Economic Literature*, 2001) εντυπωσιάζει με την καθολικότητά του. Νέοι επιστήμονες και οι νέες γνώσεις και ιδέες τους σκαρφαλώνουν και στέκονται στους ώμους άλλων επιστημόνων, των οποίων τα ονόματα πολλοί δεν γνωρίζουν.

Η στάθμη του έργου του είναι υψηλή, αλλά και η ροή της νέας εργασίας του και οι αναφορές στην έρευνά του συνεχίζονται με,

επίσης, υψηλούς ρυθμούς. Σε άρθρο, που μόλις τώρα δημοσιεύθηκε, ο Robert Shimer (“Convergence in Macroeconomics: The Labor Wedge”, *American Economic Journal: Macroeconomics*, January 2009), αναφερόμενος στη διάλεξη για τους Leon Walras και Arthur Lyon Bowley, γράφει:

Ο Πισσαρίδης ... βλέπει με σκεπτικισμό τις ενδείξεις για τη δυσκαμψία των ... πραγματικών μισθών.

Μία τέτοια δυσκαμψία θα εξηγούσε την κυκλικότητα μίας άλλης μεταβλητής με την οποία ο Shimer ασχολείται στο άρθρο του. Η γνώμη του Χριστόφορου Πισσαρίδη προφανώς προβληματίζει τον Shimer. Είναι σίγουρο ότι το έργο και οι απόψεις του Χριστόφορου Πισσαρίδη θα συνεχίσουν να ενδιαφέρουν και να απασχολούν επιφανείς ερευνητές.

Πέρα από τα προαναφερθέντα θέματα, τα οποία συνδέονται με το μοντέλο αναζήτησης και σύμπραξης και αποτελούν τον κύριο κορμό της επιστημονικής συνεισφοράς του, ο Χριστόφορος Πισσαρίδης ασχολήθηκε και με πολλά άλλα προβλήματα της οικονομικής επιστήμης σε δεκάδες άρθρα. Μια από τις μελέτες του δημοσιεύθηκε στο *Economic Journal* του 1982 και σχετίζεται με τη διαμόρφωση των αποφάσεων συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί σε γενικότερες γραμμές στην αντιφώνησή του.

Πριν κλείσω, θα αναφερθώ σύντομα σε βιογραφικά στοιχεία του τιμωμένου. Γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1948 και σπούδασε στα πανεπιστήμια του Essex και του London School of Economics. Είναι Καθηγητής Οικονομικών στο London School of Economics και κάτοχος της Έδρας Norman Sosnow στα

Οικονομικά. Από το 2009 ενεργεί ως Αντιπρόεδρος του European Economic Association, για να γίνει πρόεδρος το 2011. Είναι εκλεγμένο μέλος (Fellow) της Βρετανικής Ακαδημίας, του Econometric Society, του European Economic Association και του Society of Labor Economists. Είναι ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του επιστημονικού περιοδικού *Economica*, το οποίο εκδίδεται από το London School of Economics, και είναι μέλος πολλών συντακτικών επιτροπών επιστημονικών περιοδικών. Είναι επιστημονικός συνεργάτης του Centre for Economic Policy Research και του Ινστιτούτου Έρευνας στα Οικονομικά της Αγοράς Εργασίας (IZA, Βόννη).

Το 2008, η Κύπρος του απένειμε το «Αριστείον» για τις Τέχνες, Λογοτεχνία και Επιστήμη.

Απόψε, βεβαίως, δεν τον τιμούμε για τις περίοπτες θέσεις που κατέχει σε διεθνείς οργανισμούς, ούτε, ακόμη, γιατί διετέλεσε μέλος της Προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Κύπρου (για το οποίο είμαστε υπερήφανοι και ευγνώμονες). Μάλλον, τιμούμε τη δημιουργία και τη μετάδοση γνώσης, το κύριο μέλημα του σύγχρονου πανεπιστημιακού. Η διδασκαλία και η έρευνα αλληλοτροφοδοτούνται και, σχεδόν πάντα, ανθούν σε σύγχρονα, αυτόνομα, πανεπιστήμια, όπου η σκέψη μπορεί να ακμάσει και να πετάξει ελεύθερα.

Σας ευχαριστώ.

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

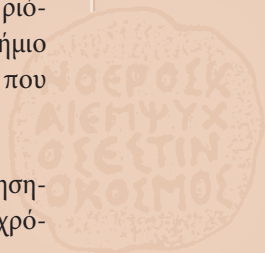
Αντιφώνηση του Χριστόφορου Α. Πισσαρίδη

Το πανεπιστήμιο προσφέρει πολλά στην κοινωνία.

Όταν το 1988 ο Πρόεδρος Βασιλείου δημιούργησε την Προπαρασκευαστική Επιτροπή του Πανεπιστημίου Κύπρου, ένας κύριος σκοπός μας ήταν πώς να φτιάξουμε ένα πανεπιστήμιο που να έχει σωστές βάσεις για μια θετική προσφορά στην κυπριακή κοινωνία. Πιστεύω πως το πετύχαμε.

Το βλέπει κανείς στην αγάπη με την οποία το περιτύλιξε η νεολαία της Κύπρου, που του εμπιστεύεται το μέλλον της και τα καλύτερα χρόνια της ζωής της. Το βλέπει κανείς, επίσης, στις πολιτιστικές δραστηριότητες που έχει αναλάβει το πανεπιστήμιο στην κοινωνία και στην υποστήριξη που συστηματικά παίρνει από το κοινό.

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η επιχείρηση-πανεπιστήμιο, που ξεκίνησε πριν από 20 χρό-

νια, έχει πετύχει. Η επέκταση, πιο πρόσφατα, της πανεπιστημιακής δραστηριότητας στην Κύπρο μάς δείχνει πως η κυπριακή κοινωνία διψά για περισσότερη μόρφωση και πολιτιστική κίνηση. Η Κύπρος έχει σήμερα ένα από τα πιο υψηλά ποσοστά νεαρών ανθρώπων με πανεπιστημιακή μόρφωση. Και με τα νέα πανεπιστήμια έχει και ένα από τα πιο υψηλά ποσοστά πανεπιστημιακών θέσεων στον κόσμο.

Με την πανεπιστημιακή ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων και την επέκταση της πανεπιστημιακής φοίτησης χρειάζεται μεγάλη προσοχή και μελέτη από την κυβέρνηση και από τις πανεπιστημιακές αρχές για τη χρηματοδότηση των πανεπιστημίων και τον έλεγχό τους. Δυστυχώς, είναι πολλές χώρες στον κόσμο που, παρά τα πολλά πανεπιστήμια που έχουν, δεν έχουν ξεφύγει από τη νοοτροπία της αποτυχίας και διχασμού. Που οι λίγοι ωφελούνται προσωπικά και οι πολλοί είτε τα πληρώνουν σε φόρους είτε δεν βλέπουν κανένα όφελος. Με την ευκαιρία που μου δώσατε σήμερα να σας μιλήσω για την πανεπιστημιακή προσφορά στην οικονομική ανάπτυξη, θέλω να πω λίγα λόγια για μερικές πρόσφατες μελέτες πανεπιστημιακής απόδοσης.

Όπως ίσως να ξέρετε, η Ευρωπαϊκή Ένωση, με τη στρατηγική Λισαβόνας, έχει θέσει σαν στόχο της να κάνει την Ευρώπη μια κοινωνία με υψηλό επίπεδο μόρφωσης και τεχνολογίας σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Πιστεύω πως η απόφαση αυτή έχει βοηθήσει την ευρωπαϊκή πολιτική, αν και ο πιο συγκεκριμένος στόχος που είχε θέσει για το 2010, να ξεπεράσει η Ευρώπη την Αμερική στην τεχνολογία, ήταν κάπως αφελής.

Ένας από τους τομείς που δεν έχει ακόμα καταφέρει η Ευρώπη να φτάσει την Αμερική, είναι η πολύ υψηλού επιπέδου επιστη-

μονική έρευνα. Έχει πετύχει, όμως, η Ευρώπη, ακόμα πιο πολύ από την Αμερική, στο αμέσως επόμενο επίπεδο πανεπιστημιακής δραστηριότητας, καλής απόδοσης μεν, αλλά όχι του Α! Δηλαδή, δεν έχουμε ένα Harvard ή ένα Stanford στην Ευρώπη, αλλά έχουμε καλά κρατικά και ιδιωτικά πανεπιστήμια, που προσφέρουν καλή μόρφωση σε χιλιάδες παιδιά (και υπάρχουν και οι εξαιρέσεις που πλησιάζουν τα αμερικάνικα, όπως το Imperial, το Ecole Polytechnique και το London School of Economics).

Πώς μπορούμε να πάμε ακόμα πιο ψηλά; Υπάρχουν πολλά μαθήματα και για την Κύπρο στα στοιχεία που θα παρουσιάσω, και γι' αυτό επέλεξα τα συγκεκριμένα στοιχεία, που θα δείτε σε λίγο.

Υπάρχει ένας αρκετά καλός δείκτης πανεπιστημιακής απόδοσης στην έρευνα, που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να κάνουμε συγκρίσεις πανεπιστημίων διεθνώς. Έχει γίνει γνωστός σαν ο δείκτης Σαγκάη, γιατί εκεί έχει πρωτομελετηθεί. Βασίζεται κυρίως σε κριτήρια επιτυχίας που σεβόμαστε στις δυτικές χώρες, δηλαδή κατά κύριο λόγο Αμερική-Ευρώπη, γι' αυτό είναι κατάλληλος για το σκοπό μας.

Κοιτάζοντας το Γράφημα 1 (σελ. 25), το οποίο βασίζεται σε μελέτη που διεξήχθη στο Ινστιτούτο Bruege και δημοσιεύτηκε το Σεπτέμβριο του 2007, όπου παίρνουμε τα πρώτα 50 πανεπιστήμια στον κόσμο, δίνουμε βαθμό 100 στο μέσο όρο των πανεπιστημίων που βρίσκονται στην Αμερική, και βαθμολογούμε τις υπόλοιπες χώρες που έχουν πανεπιστήμια στα πρώτα 50 αντίστοιχως, καταλήγουμε ότι η Αμερική βρίσκεται πολύ πιο μπροστά από την Ευρώπη στην κορυφή της έρευνας. Ο μέσος όρος της Ευρώπης των 15 πρώτων χωρών είναι μόλις στο 13% της

Αμερικής. Μόνο η Αγγλία πλησιάζει λίγο την Αμερική, με 72% της απόδοσης της Αμερικής.

Τώρα όμως, αν κοιτάξουμε τα καλύτερα 500 πανεπιστήμια στον κόσμο (Γράφημα 2, σελ. 26), η Ευρώπη πάει πολύ πιο καλά. Ο μέσος όρος των 15 είναι στο 67% της Αμερικής, και 5 χώρες της Ευρώπης έχουν καλύτερο σκορ.

Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει πως η Αμερική είναι πρώτη στα πιο καλά πανεπιστήμια (το Harvard, MIT, Stanford, Chicago), αλλά όταν κοιτάξουμε τα μεσαία πανεπιστήμια, μερικές χώρες της Ευρώπης την ξεπερνούν.

Η καλή πανεπιστημιακή έρευνα βοηθά στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου. Η Κύπρος είναι μικρό μέρος και θα μπορούσε να πει κανείς πως στη σημερινή παγκοσμιοποίηση της οικονομίας δεν χρειάζεται η ίδια να κάνει την έρευνά της, αφού μπορεί να την πάρει από άλλους. Αυτό, όμως, θα ήταν λάθος. Οπωσδήποτε πρέπει να μάθει και από άλλους, αλλά η επιτυχημένη έρευνα θα την αναδείξει και θα τραβήξει περισσότερους φοιτητές στα πανεπιστήμιά της, και Κυπρίους και ξένους. Και μια κοινωνία χρειάζεται και δική της έρευνα, με δικά της στοιχεία, σε πολλούς τομείς.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλει να κάνει την Ευρώπη πρώτη στην τεχνολογία. Αυτό δεν θα το πετύχει, αλλά θα μπορούσε να αναδείξει περισσότερο τα πανεπιστήμιά της. Θα μπορούσαν, για παράδειγμα, περισσότερα πανεπιστήμια να έχουν την επιτυχία των Σκανδιναβών ή των Άγγλων. Τι μπορούμε να πούμε για αυτό, με βάση τα στοιχεία που έχουμε κοιτάξει;

Οπωσδήποτε ένα μεγάλο στοιχείο επιτυχίας είναι η χρηματοδότηση. Οι χώρες που είναι πρώτες στη χρηματοδότηση, είναι πρώτες και στη βαθμολογία. Κατά μέσο όρο η Αμερική χρηματοδοτεί τα πανεπιστήμιά της στο ύψος των 36,5 χιλιάδων ευρώ το χρόνο για κάθε φοιτητή. Ο μέσος όρος στην Ευρώπη είναι 8,7 χιλιάδες ανά φοιτητή. Στο Γράφημα 3 (σελ. 27), έχοντας τον ίδιο δείκτη επιτυχίας με τα πρώτα 500 πανεπιστήμια και προσθέτοντας τη χρηματοδότηση ανά φοιτητή, οι κόκκινες κολόνες μάς δείχνουν πως πρώτη στη χρηματοδότηση, με μεγάλη διαφορά, είναι η Αμερική, με δεύτερη τη Δανία. Οι χώρες που είναι πίσω στην πανεπιστημιακή απόδοση, όπως η Ελλάδα, η Ουγγαρία και η Τσεχία, είναι πολύ πίσω και στη χρηματοδότηση.

Αλλά βλέπουμε και το εξής περίεργο. Όλες οι χώρες έχουν καλύτερη απόδοση από την Αμερική για κάθε ευρώ που ξοδεύουν για τη μόρφωση. Δηλαδή, παρά το ότι η Αμερική είναι πρώτη στον κόσμο και στην απόδοση και στη χρηματοδότηση, όμως είναι σπάταλη. Για παράδειγμα, η Σουηδία έχει απόδοση 217% της Αμερικής, αλλά ξοδεύει μόνο 57% της Αμερικής κατά φοιτητή. Τι μπορούμε να πούμε για την παραγωγικότητα, ας πούμε, των χρημάτων που ξοδεύονται πάνω στη μόρφωση;

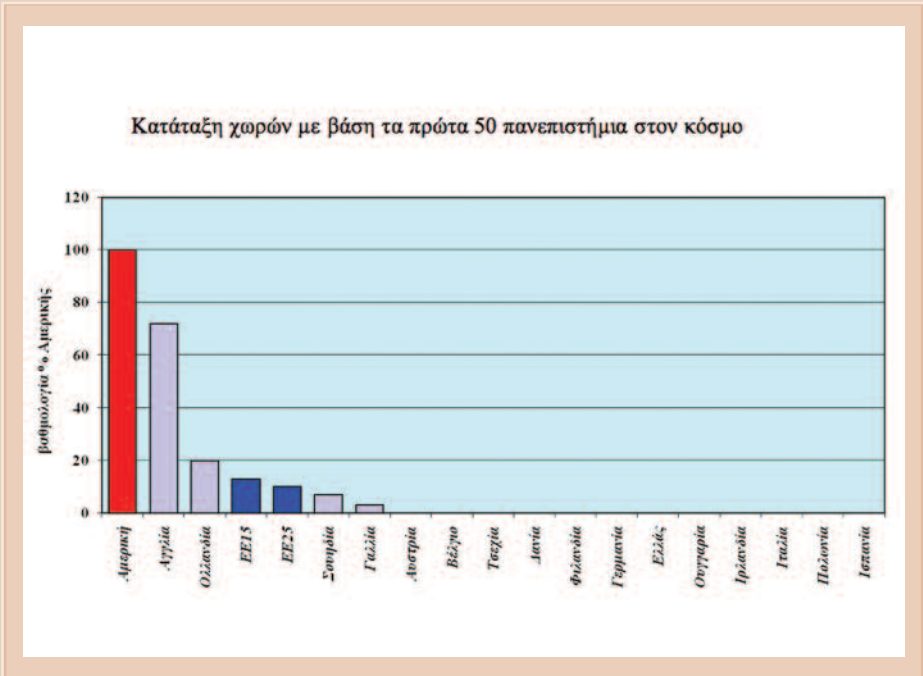
Δύο φαίνεται να είναι τα κυριότερα χαρακτηριστικά των χωρών που έχουν ιδιαίτερη επιτυχία στην πανεπιστημιακή απόδοση, χωρίς να είναι πολυέξοδες (οι οποίες, παρεμπιπτόντως, είναι η Αγγλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και η Σουηδία). Το πρώτο είναι η αυτονομία στις αποφάσεις που αφορούν τον προϋπολογισμό τους. Στις χώρες που η πολιτική εξουσία έχει λόγο στο τι περιλαμβάνει ο προϋπολογισμός ή που συζητά με λεπτομέρεια την έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού, η πανεπιστημιακή απόδοση είναι πιο χαμηλή. Και δεύτερο, η μεγαλύτερη αυτονομία

στις αποφάσεις διορισμών και μισθών, δηλαδή ποιος διορίζεται καθηγητής και τι μισθό παίρνει. Στις χώρες που υπάρχει μεγαλύτερη αυτονομία, η πανεπιστημιακή απόδοση είναι καλύτερη.

Φυσικά, ένα μεγάλο μέρος της πανεπιστημιακής χρηματοδότησης έρχεται από το κράτος σε όλες τις χώρες του κόσμου. Κανένας δεν θα πίστευε πως το κράτος καλά κάνει να δίνει χρήματα στα πανεπιστήμια, χωρίς να ρωτά πώς ξοδεύονται αυτά τα χρήματα. Στο κάτω-κάτω, τα χρήματα του κράτους τα πληρώνει ο φορολογούμενος, και ο κάθε φορολογούμενος στη σημερινή κοινωνία έχει δικαίωμα να ξέρει πώς ξοδεύονται οι φόροι που πληρώνει.

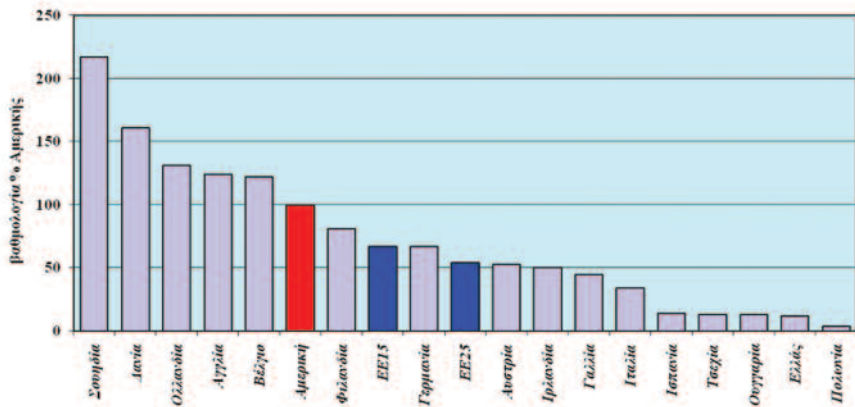
Γι' αυτό, κάποιος έλεγχος στην πανεπιστημιακή χρηματοδότηση πρέπει να υπάρχει. Αλλά αυτός ο έλεγχος ποτέ δεν πρέπει να είναι λεπτομερής και να γίνεται κάθε χρόνο, και, οπωσδήποτε, δεν πρέπει να επηρεάζει τους διορισμούς καθηγητών (ή και διοικητικών).

Τελειώνω αναφέροντας τα κυριότερα στοιχεία επιτυχίας της προσφοράς του πανεπιστημίου στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου – εκεί που υστερούμε ακόμα στην Ευρώπη. Τα πανεπιστήμιά μας χρειάζονται καλύτερη χρηματοδότηση, είτε από τον δημόσιο τομέα είτε από τον ιδιωτικό. Και στις περισσότερες χώρες, κυρίως στις χώρες της Μεσογείου και σε αυτές που είχαν πριν από λίγα χρόνια κομμουνιστικά καθεστάτα, χρειάζεται περισσότερη αυτονομία στον ετήσιο προϋπολογισμό και, κυρίως, στους διορισμούς των καθηγητών.

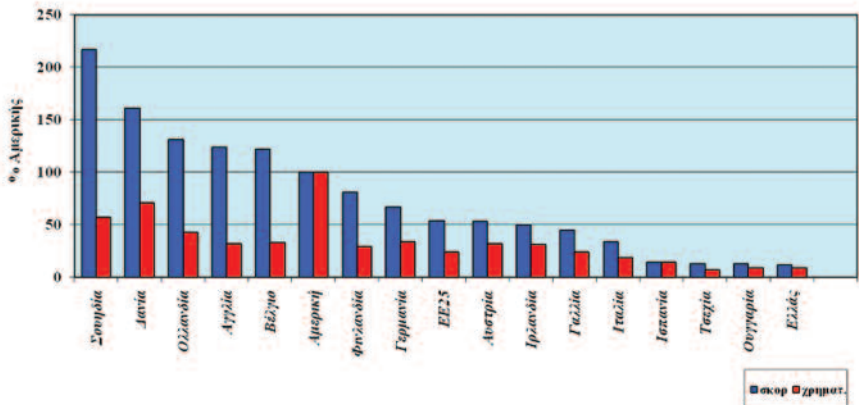
Γράφημα 1

Κατάταξη χωρών με βάση τα πρώτα 500 πανεπιστήμια στον κόσμο

Γράφημα 2

Κατάταξη χωρών με βάση τα πρώτα 500 πανεπιστήμια και χρηματοδότηση ανά φοιτητή

Γράφημα 3

*Ο Κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης
Καθηγητής Λούης Χριστοφίδης παρουσιάζει το έργο του τιμωμένου*

*Ο Κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης,
ο Πρύτανης Καθηγητής Σταύρος Ζένιος και ο Δρ Χριστόφορος Πισσαρίδης
κατά τη στιγμή της αναγόρευσης*

Η περιένδυση του τιμωμένου

Η αντιφώνηση του Χριστόφορου Α. Πισσαρίδη

Ο τιμώμενος ανάμεσα στον Πρόεδρο του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου κ. Χ. Χαραλάμπους και τον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων Καθηγητή Κ. Χριστοφίδη. Διακρίνονται, επίσης, ο υπουργός Παιδείας κ. Α. Δημητρίου, ο Καθηγητής Ν. Παπαμιχαήλ και ο Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών κ. Α. Χριστοφίδης

Ακόμα μια άποψη από το κοινό. Ανάμεσά τους διακρίνεται ο κ. Γ. Βασιλείου, πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας, καθώς και βουλευτές και άλλοι επίσημοι

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Γραφείο Εκδόσεων
Υπηρεσία Έρευνας και Διεθνών Σχέσεων

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Τυπογραφείο Lithographica

